

SUOMEN VIRALLINEN TILASTO

XXI

VAIVAISHOITOTILASTO

B

VAIVAISHOIDONTARKASTELIJAN
VUOSIKERTOMUKSIA

22

VUONNA 1914

HELSINGISSÄ, 1915

FI 21

SUOMEN VIRALLINEN TILASTO

XXI

[KÖYHÄINHOITO]

VAIVAISHOITOTILASTO

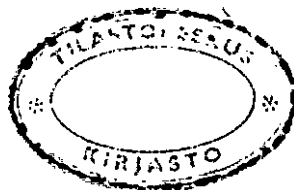
B

VAIVAISHOIDONTARKASTELIJAN

VUOSIKERTOMUKSIA

22

VUONNA 1914

HELSINGISSÄ, 1915
KEISARILLISEN SENAATIN KIRJAPAINOSSA

19899

Kertomus Suomen Vaivaishoidontarkastelijan toiminnasta vuonna 1914.

Johdanto.

Määräyksen mukaisesti teen täten nöyrimmästi selkoa vaivaishoidontarkastelijan sekä vaivaishoidonneuvojain toiminnasta vuonna 1914 ja pyydän minä tässä saada käyttää seuraavaa jakoa, nimittäin:

- I. Yleiskatsaus;*
 - II. Virkamatkustuksia;*
 - III. Kuntain köyhäinhoito-ohjesäännöt;*
 - IV. Köyhäintalot;*
 - V. Mielisairasten hoito;*
 - VI. Aistiviallisten henkilöiden hoito;*
 - VII. Lastenhoito;*
 - VIII. Huomattavampia edistyksiä ja epäkohtia, joista muistutuksia on tehty;*
 - IX. Keisarillisen Senaatin ja Kuvernöörien antamia tehtäviä;*
 - X. Muuta kirjeenvaihtoa kuntain ja yksityisten henkilöiden kanssa. Vaivaishoidontarkastelun kirjeenvaihto; sekä*
 - XI. Yleiskatsaus toivomuksiin.*
-

I. Yleiskatsaus.

Vaivaishoidontarkastelija, hovineuvos Gustaf Adolf Helsingius'en pyynnöstä on Keisarillinen Senaatti lääkärintodistuksella toteen näytetyn sairauden vuoksi myöntänyt hänelle virkavapautta neljän kuukauden ajaksi, luettuna lokakuun 28 päivästä 1914, sekä samalla määrännyt allekirjoittaneen, Frans Malmberg'in, sanottuna aikana oman virkani ohella hoitamaan vaivaishoidontarkastelijan virkaa; sitäpaitsi on Keisarillinen Senaatti hovineuvos Helsingius'en esityksestä määrännyt minut edelleenkin kahden kuukauden ajan eli kuluvan huhtikuun 28 päivään hoitamaan vaivaishoidontarkastelijan virkaa.

Kun minä siis elokuun 16 päivänä 1893 annetun vaivaishoidontarkastelijaa koskevan armollisen johtosäännön 6 §:ssä löytyvän määräyksen mukaan ryhdyn tekemään selkoa tämän toiminnasta viimekuluneena vuonna, on minun 7 §:n mukaan helmikuun 17 päivänä 1902 annetussa armollisessa julistuksessa, sisältävä lähempiä määräyksiä Suomen vaivaishoidonneuvojille, myöskin tehtävä selkoa heidän toiminnastaan.

Vuonna 1914 hoitivat maan kolmea neuvojapiiriä:

- I. *Lounaispiiriä*, käsittäen Uudenmaan, Turun ja Porin sekä Hämeen läänit, everstiluutnantti *Axel Nilsson, Helsinki* asuntopaikkana;
- II. *Kaakkoispiiriä*, käsittäen Viipurin, Mikkelin ja Kuopion läänit sekä Kajaanin kihlakunnan Oulun läänin, herra *Bruno Sarlin, Kuopio* asuntopaikkana; sekä

III. *Pohjoispiiriä*, käsittäen Vaasan ja Oulun läänit, paitsi äskenmainittua poikkeusta, allekirjoittanut *Frans Malmberg, Ilmajoki* asuntopaikkana.

Kuluneena vuonna on köyhäinhoitotyö edistynyt samansuuntaisesti kuin aikaisemminkin. Vaivaishoidonneuvoja Sarlin kirjoittaa siitä tarkastelijalle antamassaan vuosikertomuksessa muun muassa: »Olen usein lausunut, että lakisääteisen köyhäinhoidon ja vapaan hyväntekeväisyyden tarkoituksenmukainen kehitys riippuu ylinnä siitä, kuinka syvästi yhteiskunta tuntee velvollisuutensa toimeentulorajan alapuolella eläviä jäseniään kohtaan ja kuinka yleisesti ja yhteistuntoisesti heidän tilansa parantamista harrastetaan, samoin kuin siitäkin, kuinka tehokkailla toimenpiteillä ryhdytään poistamaan niitä yhteiskunnallisia epäkohtia ja yleisiä paheita, jotka pohjimmaisena aiheuttavat taloudellista rappeutumista ynnä sen liittolaisena siveellistä veltostumista.

Sitä ilahuttavampaa onkin kuluneen vuoden varrella jälleen todeta, että suuri yleisö on ryhtynyt yhä kasvavalla harrastuksella kiinnittämään huomiota

lakisääteisen köyhäinhoitomme ja vapaan hyväntekeväisyytemme kehitykseen ja niissä ilmenneihin epäkohtiin. Lukuisilla kunnallis- ja maakuntapäivillä on köyhäinhoitokysymyksille edelleenkin omistettu huomattava sijansa; monet kuntaryhmät ovat jälleen kokoontuneet yhteisiin kuntakokouksiin neuvottelemaan ja päättämään yhteisistä toimenpiteistä köyhäinhoitoasiainsa ja mielisairashoitonsa tarkoituksenmukaisemmaksi järjestämiseksi; ja yksityiset kunnat ja yhdistykset ovat yhä kasvavin määrin luopuneet harkitsemattomista perinnäistavoistaan ja arvottomista hoitomuodoista suoden sijaa inhimillisemmille ja siveellisesti kasvattavammille sekä periaatteellisille että käytännöllisille järjestelyille. — — —

Myöskin sekä lakisääteisen että vapaan köyhäinhoitotyön tärkeimmällä työmaalla: lastenhoidossa, on pyritty eteenpäin. Yhä useammat kunnat ovat luopuneet ylimalkaisesta orpolasten sijoittelusta vähemmin tunnettujen kasvattajain koteihin ja valinneet runsain määrin vakinaisia lastentarkastajia, velvollisuutenaan taatusti kunnollisten kasvatuskotien hankkiminen, jatkuva hoitolasten valvonta ja lasten opetuksen ja työtaidon seuraaminen. Muutamat kaupungit ovat lisäksi asettaneet erityisen kunnallisen kasvatuslautakunnan pitämään huolta huonohoitoisista ja pahantapaisista lapsista ja nuorisosta sekä aviottomain lasten oikeuksien valvomisesta.»

Tämän lausunnon voinee myöskin ainakin pääasiassa sovittaa kahteen muuhunkin piiriin.

Pohjoispiirissä oli päähuomio parina edellisenä vuonna kiinnitettynä mielisairashoidon parantamiseen, vaan sen suhteen on viimekuluneena vuonna oltu odottavalla kannalla, odotetaan valtioavun myöntämistä aijotuille kunnallisille piirimielisairaaloille. Uusien köyhäintalojen perustamiseen ei kysymyksessä olevana vuonna ole piirissäni yleisemmin ryhdytty. Syynä siihen on, että viime vuosina valtion kuoleuslainoja köyhäintaloja varten on myönnetty ainoastaan vähennetyin määrin. Kysymys köyhäintalon perustamisesta näyttää kuitenkin heräävän Oulunkin läänin kunnissa, joissa niitä on niin vähän. Useat sikäläiset kunnat ovat nimittäin kehoituksestani lähettäneet luottamusmiehiään tutustumaan erinäisiin mallikelpoisiin köyhäintaloihin Etelä-Pohjanmaalla.

Päähuomio on kiinnitetty avonaiseen köyhäinhoitoon. Kuntien köyhäinhoito-ohjesääntöjen uudistaminen on sängen yleisesti ollut pohdinnan alaisena. Yhä yleisemmin aljetaan tunnustaa välttämättömäksi asettaa erityinen, kunnallislautakunnasta riippumaton köyhäinhoitohallitus ja parantaa yksityiskohteissa hoidettavien köyhien, etenkin lasten, tarkastus. Kaitsijajärjestelmä, niin lyhyt kun siitä kokemus maalaisoloissa vielä onkin, näyttää kaikkialla saavan tunnustusta, eikä kauvan viipyne ennenkuin se on yleinen maalaiskunnissakin. Pohjanmaan kaupungeille ehdottamaani yhteistä työlaitosta ja siihen liittyvää pakkotyöosastoa varten ehdotusta laatimaan asetettu komitea, jonka töihin olen ottanut osaa, on julaissut asiasta mietinnön ja yksityiskohtaisen ehdotuksen. Ehdotus tästä laitoksesta, joka olisi ensimmäinen laatuaan, on herättänyt huomiota maaseudullakin. Etelä-Pohjanmaan suomalaisissa maalaiskunnissa on nostettu kysymys yhteisen semmoisen perustamisesta.

Köyhäinhoitoyhdyskuntain lukumäärä on, mikäli tietooni on tullut, vuonna 1914 lisääntynyt seuraavalla neljällä uudella yhdyskunnalla: *Vammalan kaup-pala*, joka on erotettu Tyrvään pitäjistä Turun ja Porin läänissä; *Mellilän kunta*, joka on muodostettu Isoperän, Mellilän, Peränsuon ja Vähäperän kylistä Loimaan pitäjää äskenmainitussa läänissä; *Pykkönmäki*, joka on muodostettu eri-näisistä osista Saarijärven ja Karstulan pitäjiä Vaasan läänissä, sekä *Kinnula*, joksi on erotettu osa Kivijärven pitäjää viimemainitussa läänissä.

II. Virkamatkustuksia.

Allaoleva taulu osoittaa vaivaihoidontarkastelijan ja vaivaihoidonneu-vojin vuonna 1914 tekemät matkat, näillä matkoilla käytyjen kuntien luku-määrän sekä n. k. »uudistettujen käyntien» (joilla tarkotetaan käyntejä, jotka vuoden kuluessa ovat tapahtuneet useammin kuin yhden kerran samaan kun-taan) lukumäärän, näihin käytetyt matka- ja toimituspäivät, maantiematkoilla kuljetun tien pituuden sekä ajan, joka on oltu rautatiellä tai laivassa.

Taulu I.

	Matkojen luku- määrä.	Käytyjä kuntia.	Uudistet- tuja käyn- tejä.	Matka- ja toimitus- päiviä.	Maanteitse kuljettuja kilomet- riä.	Tuntia rautatiellä tai lai- vassa.
Vaivaihoidontarkastelija G. A. Helsingius	7	38	2	40	1,065.5	118
V. t. vaivaihoidontarkastelija F. Malmberg	2	6	—	12	—	81
Neuvoja A. Nilsson	24	117	36	128	3,067.9	334
» B. Sarlin	17	67	18	120	1,986.6	412
» F. Malmberg	18	77	16	115	2,701.5	395

Muist. Neuvoja Nilsson'in merkitsemään 36 uudistettuun käyntiin sisältyy 22 toimituspäivää hänen asuinpaikallaan Helsingissä.

Osa näistä matkoista on tehty kunnallisviranomaisten tai yksityisten hen-kilöiden pyynnöstä saada neuvoja ja ohjeita joissakin määrättyissä köyhäin-hoitotyön kohdissa. Siten on esimerkiksi neuvoja Nilsson, jolle erikoisemmin on kuulunut lastenhoito, käynyt Oulussa, ollakseen avullisena Ainolan kansan-lastentarhan oloja järjesteltäessä. Useimmilla pyynnöstä tehdyillä toimituksilla on allekirjoittanut, Malmberg, taasen selittänyt köyhäntalon perustamista tai kaitsijajärjestelmän käytäntöön ottamista koskevia kysymyksiä. Pari tuollaista

matkaa on tehty ehdotuksen laatimiseksi Pohjanmaan kaupungeille yhteistä työlaitosta ja siihen liittyvää pakkotyöosastoa varten. Eräs matka tehtiin köyhäinhoito-olojen tutkimiseksi Pyhäjoen kunnassa, missä ruotujakojärjestelmä vielä on käytännössä.

Lisäksi on Keisarillinen Senaatti viime elokuun 8 päivänä käskenyt vaivashoidontarkastelija Helsingius'en ja vaivashoidonneuvoja Sarlin'in heti matkustaa Viipurin kaupunkiin ja eräille muille paikkakunnille Viipurin läänissä antaakseen neuvoja ja ohjeita, sillä oli ilmoitettu että asukkaita mainitussa läänissä oli joutunut puutteenalaiseen tilaan, ollen tarkastelijan ja neuvojan läsnäolo ehkä välttämätön. Samalla käskettiin tarkastelijan ja neuvojan myöskin lähettää Keisarilliseen Senaattiin kertomus matkastaan ja sillä tekemistään havainnoista. He kävivät senjälkeen yhdessä Antrean, Kirvun, Jääsken, Ruokolahden, Lappeenrannan ja Lappeen kunnissa. Heti Helsinkiin palattuaan, elokuun 14 päivänä, jätti tarkastelija Siviilitoimituskuntaan kolme eri ehdotusta työansion valmistamiseksi työttömille henkilöille. Neuvoja Sarlin, joka kävi yksinään Kotkassa, missä oli sattunut suuri työnseisähdys eräillä sahoilla, antoi käynnistään perinpohjaisen selostuksen.

III. Kuntain Köyhäinhoito-ohjesäännöt.

Kirjelmässä 11 päivältä maaliskuuta 1891 on Keisarillinen Senaatti käskenyt kaikkia kuvernöörejä ei ainoastaan pitämään huolta siitä, että kaikki läänien kunnat, joissa ei vielä ole köyhäinhoito-ohjesääntöä, viipymättä tekevät ehdotuksen sellaiseksi ohjesäännöksi ja asianmukaisessa järjestyksessä lähettävät sen vahvistettavaksi, vaan myöskin että nämä ehdotukset, samoin kuin jo vahvistetut ohjesäännöt, saatetaan sellaiseen kuntoon, joka on voimassaolevan lain ja asetusten mukainen ja että ne myös täydellisesti vastaavat hyvin järjestetyn köyhäinhoidon suurempia vaatimuksia, jota vaivashoitoasetus tarkoittaa; ja on vaivashoidontarkastelijan, erittäinkin mitä näihin kuntain tekemiin, kuvernöörien vahvistettaviksi lähetettyihin ehdotuksiin tulee, annettava kuvernööreille tarpeellisia neuvoja ja selityksiä; jonka ohella Keisarillinen Senaatti on määrännyt vaivashoidontarkastelijan asianomaiselle kuvernöörille, ellei se jo ennen ole tapahtunut, ilmoittamaan missä kunnissa virheitä ja vajeisuusia köyhäinhoito-ohjesäännöissä on olemassa.

Allaoleva taulu osottaa tarkastelija Helsingius'en ja minun vuonna 1914 tarkastamain, hyväksymäin ja hylkäämäin köyhäinhoito-ohjesääntöehdotusten luvun, jotka ehdotukset kuvernöörit ovat lähettäneet minulle lausunnon antamista varten. Useimmissa tapauksissa ovat kunnat itse, omasta alotteestaan, ryhtyneet köyhäinhoito-ohjesääntöjen uudestilaatimiseen.

Taulu II.

	Tarkastettuja.	Hyväksytyjä.	Hyljättyjä.
Uudenmaan läänissä.....	2	1	1
Turun ja Porin läänissä.....	8	5	3
Hämeen läänissä.....	7	5	2
Viipurin ».....	2	1	1
Mikkelin ».....	2	1	1
Kuopion ».....	5	4	1
Vaasan ».....	6	4	2
Oulun ».....	5	2	3
Koko maassa	37	23	14

Ylläolevasta huomaa, että tällä alalla tapahtuva uudistustyö on ollut harvinaisen suuri vuonna 1914. Neuvoja Sarlin kirjottaa tämän johdosta vuosikertomuksessaan että ne uudistukset, joita lukuisat kunnat ovat kuluneen vuoden varrella köyhäinhoito-ohjesääntöihinsä tehneet, todistavat ilmeisesti että kunnallinen köyhäinhoito maassamme on jälleen ottanut tunnustusta ansaitsevan askeleen eteenpäin. Hän on nimittäin paremmin kuin muut ollut tilaisuudessa valppaasti seuraamaan tätä kehitystä, sillä ensiksikin on hän vaivashoidontarkastelijan antaman, vaivashoidonneuvojain työjakoa tarkottavan kiertokirjeen mukaisesti antanut vaivashoidontarkastelijalle lausuntonsa kaikista uusista köyhäinhoito-ohjesääntöehdotuksista; ja toiseksi ovat kunnat edelleenkin näissä tehtävissä kääntyneet hänen puoleensa »Köyhäinohjoitolehden» toimittajana, sillä hän julkaisi huhtikuulla 1913 mainitussa lehdessä malliluonnoksen köyhäinhoito-ohjesäännöksi niitä maalaiskuntia varten, jotka aikovat ottaa käytäntöön suurta uhrautuvaisuutta ja lähimmäisenrakkautta kuntalaisilta kysyvän kaitsijajärjestelmän, erityisine köyhäinhoitohallituksineen, lukuisine kaitsijoineen ja varta vasten myönnettävine vuotuisine määrärahoineen ehkäiseviä köyhäinohoitotoimenpiteitä varten. Näitä mallisääntöjä ovat kunnat ahkerasti tilanneet kysymyksesssä olevankin toimintavuoden aikana. Useimmissa vuoden kuluessa tarkastettaviksi jätetyissä uusissa ehdotuksissa on otettu varteen uudenaikaisemman köyhäinhoidon periaatteet. Puhumattakaan pienemmistä parannuksista, joiden kautta on tuntuvasti raivattu alaa nykyaikaisen köyhäinohoitotyön tärkeimmälle muodolle: ehkäisevälle avustustoiminnalle. Tätä voidaan toteuttaa ainoastaan työnsä lähtökohdista ja sen päämääristä tietoisten, valppaiden kaitsijain avulla.

Vaikkakin, kuten mainittu, useimmat uudet ohjesääntöehdotukset ovat syntyneet kuntain omasta aloitteesta, ovat neuvot kuitenkin erinäisissä tapauksissa kunnille huomauttaneet niiden ohjesäännöissä vallitsevista puutteellisuuksista. Siinä tapauksessa että kunnat eivät ole ryhtyneet toimenpiteisiin näiden epäkohtien poistamiseksi, on vaivashoidontarkastelija ilmoittanut tästä

asianomaiselle kuvernöörille, joka silloin on velvoittanut kunnan laatimaan ehdotuksen uudeksi ohjesäännöksi ja lähettämään sen vahvistettavaksi. Pohjoispiirissä on kaksi kuntaa siten velvoitettu tarkastettaviksi lähettämään uudet ehdotukset.

IV. Köyhäintalot.

Koska kunnat eivät ole velvollisia vaivashoidontarkastelijalle ilmoittamaan milloin ne rakentavat tai käytäntöön avaavat uuden köyhäinlaitoksen tai milloin ne mahdollisesti — kuten joskus on tapahtunut — sulkevat toimineen laitoksen, on mahdoton tarkkaan ilmoittaa maamme köyhäintalojen lukumäärän. Vaivashoidonneuvojain tietojen mukaan oli köyhäintalojen lukumäärä vuoden 1914 alussa 190, jotapaitsi vuoden kuluessa on rakennettu 8 uutta laitosta. Köyhäintalojen lukumäärä koko maassa oli siis vuoden 1914 lopulla 198.

Uusista, vuoden kuluessa avatuista köyhäintaloista saan tässä antaa seuraavat lyhyet kertomukset.

Lounaispiirissä:

Porin maalaiskunta (noin 7,280 asukasta) Turun ja Porin läänissä. Köyhäintalo on rakennettu Kokemäen kylässä kunnan omistamalle Pihlin tilalle, suuruudeltaan vähän päälle $\frac{1}{2}$ manttaalia. Päärakennus, jossa on sijaa 68 hoidokkaalle, on rakennettu mallipiirustuksen n:o 7 mukaan kunnan siihen tekeillä muutoksilla. Sitäpaitsi on rakennettu kunnan laatimain piirustusten mukainen rakennus, jossa on työnjohtajan asunto sekä 2 koppia mielisairasten sijoittamista varten siksi aikaa kun heille saadaan paikka Harjavallan piirimielisairaalassa, jossa kunta omistaa useampia paikkoja. Samassa rakennuksessa on myöskin veistohuone ja leivintupa. Sitäpaitsi on tarpeelliset ulkokuonarakennukset. Laitos sijaitsee 2 kilometriä Kylänsaaren pysäkiltä ja noin 11 kilometriä Porin kaupungista. Köyhäintalon perustamiskustannukset nousevat 68,650 markkaan. Laitoksen johtajattaren palkka on 700 markkaa rahassa, vapaa asunto ja ruoka.

Tuulos (noin 2,150 asukasta) Hämeen läänissä. Köyhäintaloksi ostettiin vuonna 1913 Sydänmaan kylässä sijaitsevat Siikalan ja Iso-Anttilan tilat, yhteensä $\frac{2}{3}$ manttaalia, ja pinta-alaltaan 225 hehtaaria, josta 18 hehtaaria on viljelyskelpoista maata. Päärakennuksessa, joka arkkitehti Axel Mörnen laatimain piirustusten mukaan on muuntelemalla tehty tilalla entisestään löytyvästä asuinrakennuksesta, on sijaa 30 hoidokkaalle sekä erityinen pesuhuone. Sitäpaitsi on rakennus, jossa on työnjohtajan asunto, leivintupa ja 2 huonetta, joita voidaan käyttää hoidokkaita varten. Kivinen saunarakennus ja useampia

ulkohuonerakennuksia on. Laitos, jonne on telefooni, sijaitsee 34 kilometriä Hämeenlinnan kaupungista ja 10 kilometriä kirkolta. Mainittujen tilojen ostohinta oli 46,000 markkaa ja köyhäintalon rakennuskustannukset nousevat 34,000 markkaan, lukuunottamatta tilan metsästä otettuja rakennushirsistä. Laitoksen johtajattaren palkka on 400 markkaa, vapaa asunto ja ruoka.

Teisko (noin 4,500 asukasta) Hämeen läänissä. Köyhäintaloksi ostettiin vuonna 1912 Kuorsanan kylässä oleva Pulsan tila, kooltaan 1/4 manttaalia ja pinta-alaltaan 290 hehtaaria, josta 45 hehtaaria on viljelyskelpoista maata. Päärakennus, joka on rakennettu mallipiirustuksen n:o 7 mukaan, kunnan siihen tekemillä muutoksilla, sisältää sijoja 46 hoidokkaalle. Paitsi päärakennusta on kaksi muuta rakennusta, sisältäen leivintuvan ja pesutuvan. Sitäpaitsi on sauna ja tarpeelliset ulkokuoneet. Laitos sijaitsee kauniilla, Näsijärveen pistävällä niemekkeellä, 4 kilometriä kirkolta ja 2 kilometriä laivalaiturilta; Tampereelle on maanteitse 35 kilometriä ja vesitse 20 kilometriä. Tilan ostohinta oli 52,500 markkaa ja köyhäintalon rakennuskustannukset nousivat 39,500 markkaan. — Laitoksen johtajattarella on palkkaa 500 markkaa, vapaa asunto ja ruoka.

Kaakkoispiirissä:

Muuruvesi Kuopion läänissä, jossa laitos valmistui ja vihittiin tarkoitukseensa lokakuun 5 päivänä. Se sijaitsee Putaansaari-nimisellä maatilalla, n:o 7 Västinniemen kylässä, Muuruveden virran ja laivaväylän varrella, noin 2 kilometriä kirkolta. Aivan pihamaan ohi kulkee etäisimmistä kylistä kirkolle johtava maantie. Tilasta maksoi kunta 25,000 markkaa, ja voidaan sillä elättää noin 15 lehmää ja 4 hevosta. Pelto- ja niittymaat ovat hyvät ja polttopuumetsää kotitarpeeksi. Laitoksen rakennukset ovat rakennetut Keisarillisen Senaatin toukokuun 4 päivänä kunnalle myöntämällä 20,000 markan suuruisella valtiolainalla, sikäli kuin sanottu summa on niihin riittänyt. Päärakennus on tehty piirustuksen mukaan, joka suunnitelmaansa nähden likipitään vastaa mallipiirustusta n:o 7, ja on siinä sijaa noin 50 hoidokkaalle. Sairasosastolle taas, joka on muodosteltu talon entisestä asuinrakennuksesta, voidaan majoittaa noin 10—12 hoidokasta. Sitäpaitsi kuuluu laitokseen suurempi käsityöpirtti sekä sauna- ja pesutuparakennus ynnä tarpeellinen ulkokartano. Mielisairasosastoa ei toistaiseksi ole, mutta on kunta valtiolainaehtojen mukaan velvollinen sellaisen varaamaan, jos Pohjois-Savon piirimielisairaalanhanke, johon Muuruvesikin on yhtynyt, syystä tai toisesta raukeaisi. Laitos tekee kaikin puolin miellyttävän vaikutuksen.

Iisalmen kaupunki Kuopion läänissä. Uusi, ajanmukainen laitos vihittiin tarkoitukseensa 27 päivänä joulukuuta. Koti sijaitsee kaupungin vanhastaan omistamalla maalla, kaupungin erään entisen torpan alueella, pienen järven rannalla, 3 à 4 kilometriä kaupungista. — Kun torpanpaikan viljelykset on saatu kuntoon, voidaan laitoksella elättää 4 lehmää ja hevonen. Piirustukset päärakennusta varten on laatinut arkkitehti Josef Stenbäck Helsingistä. Rakennus on mukava, kodikas ja valoisa. Siinä on sijaa noin 35 hoidokkaalle, ja ovat huoneet niin ryhmitetyt, että osaa niistä voidaan mukavasti käyttää sai-

raloisille, eristystä kaipaaville vanhuksille. Entisistä torpan rakennuksista muodostellaan parhaallaan käsityöhuoneustoa ja työnjohtajan asuntoa. Saunalaitos on samoin vielä osaksi keskentekoisena. Ulkokartano hyvin järjestetty. Mielisairasosastoa ei toistaiseksi vielä ole, kun kaupunki on yhtynyt Pohjois-Savon piirimielisairaalahankkeeseen. Laitokselle on anottu vähän yli 50,000 markan suuruista valtiolainaa.

Parikkala Viipurin läänissä. Köyhäintalo avattiin väliaikaisesti tarkoitukseensa helmikuun 1 päivänä. Laitos sijaitsee Ljnamäki-nimisellä perintötilalla, n:o I Mäntylahden kylässä, minkä tilan kunta on tätä tarkoitusta varten ostanut 20,000 markan suuruisella kauppahinnalla. Yleinen maantie kulkee aivan laitoksen ohi, ja on sinne matkaa kirkolta 8.8 kilometriä ja Särkisalmen rautatieasemalta tuskin 2 kilometriä. Simpele-järven lahti pistää lähelle. Tilalla voidaan elättää 10-kunta lehmää ja muutama hevonen. Asuinrakennukset ovat vielä toistaiseksi väliaikaisen järjestelyn varassa. Kunta oli näet muutamia vuosia sitten korjauttanut talon entisen asuinkartanon kylän kansakouluksi; mutta kun kansakoulua varten valmistui 1913 vuoden lopulla uusi talo ja kun hoidokkaiden sijottelu 1913—1914 vuosien vaihteessa oli osottautunut vaikeaksi, muodosteltiin vanha kansakoulurakennus väliaikaiseksi köyhäinlaitokseksi heikompia hoidokkaita varten. Huoneet ovat siistissä kunnossa ja on niissä, johtajattaren asuntoa ja taloussuojia lukuunottamatta, sijaa 25 hoidokkaalle. Tarpeellinen ulkokartano ja saunarakennus myös olemassa. — Parhaallaan rakennetaan laitokselle mallipiirustuksen n:o 7 mukaista päärakennusta, jonka valmistuttua nykyinen asuinkartano jää kokonaisuudessaan sairaosastoksi. Mielisairasosastoa ei varata, ennenkuin nähdään miten Elisenvaaran seudun piirimielisairaalanhanke, johon kunta on yhtynyt, päättyy. Laitoksen varalle on äskettäin anottu 100,000 markan suuruista valtiolainaa.

Haukivuori Mikkelin läänissä. Kunta avasi niinkään syyskesällä köyhäintalon tarkoitukseensa. Köyhäintalo sijaitsee kunnan ostamalla »Saksalan» hovitilalla, n:o 6 Haukivuoren kylässä, 5 kilometriä kirkolta ja saman verran Haukivuoren rautatieasemalta. Tilasta on kunta maksanut: kiinteimistöä 150,000 markkaa ja irtaimistosta 25,000 markkaa eli yhteensä 175,000 markkaa. Tilalla on elätetty 50—60 lehmää ja 10 hevosta. Pihamaalla on kaunis puutarha, sisältäen runsaasti m. m. hedelmäpuita. — Vanhassa asuinrakennuksessa on kaikkiaan 9 huonetta, keittiö, eteinen ja avara pirtti. Sitäpaitsi on olemassa suurempi meijerirakennus, saunarakennus ja avarat ulkokartanosuojat. Vanhaan asuinrakennukseen ovat köyhäintalon hoidokashuoneet toistaiseksi järjestetyt. Hoidokkaita ei nykyisin ole enemmän kuin 32; mutta ajotaan niiden lukua lisätä, niin pian kuin asianomainen neuvoja on ollut tilaisuudessa käymään lähemmin katsastamassa huoneustojen nykyistä kuntoa ja niissä ehken kättävättäviä järjestelyitä.

Pohjoispiirissä:

Viitasaaren kunta (noin 11,000 asukasta) Vaasan läänissä. Köyhäintalo valmistui myöskin vuonna 1914. Tarkoitusta varten on 40,000 markan hinnasta

ostettu Mukunlahden tila, joka käsittää 450 hehtaaria. Laitos sijaitsee järven rannalla, kirkolta Pihtiputaalle vievän maantien lähellä, noin 7 kilometriä kirkolta. Päärakennus on rakennettu pääasiallisesti mallipiirustuksen n:o 7 mukaan 53 hoidokkaalle. Sitäpaitsi on sairaala 25 sairassijalla ja rakennus, jossa on sijaa 12 työhoitolaiselle, työnjohtajan asunto, miesten käsityöhuone ja leipomo. Päärakennuksessa on keskuslämmitys. Talossa elätetään 4 hevosta ja 25 lehmää. Laitos on tullut maksamaan noin 130,000 markkaa. Kunta on saanut 60,000 markan suuruisen valtiolainan. Mielisairaala on kirkolla olevan kunnallissairaalan yhteydessä.

Paitsi yllämainittuja kahdeksaa vuonna 1914 avattua köyhäintaloa ovat seuraavat kahdeksan olleet

rakennuksenalaisina:

Toisessa piirissä: Kivennavalla, Koivistolla, Jaakkimassa, Heinävedellä ja Sotkamossa; sekä

Kolmannessa piirissä: Kauhavalla, Petäjävedellä ja Haukiputaalla.

Sitäpaitsi ovat allamainitut kunnat köyhäintaloissaan tehneet joko suurempia tai pienempiä

uutis- ja lisärakennuksia:

Ensimmäisessä piirissä:

Nauvon ja Lempäälän köyhäintalojen palaneiden päärakennusten sijaan on rakennettu ja tarkoitukseensa avattu uudet kiviset päärakennukset.

Pyrvään köyhäintaloa on laajennettu mielisairaalalla, jossa on 8 avoinkoppia ja 2 yhteishuonetta.

Pomarkun köyhäintalolla on Noormarkun kunnan kanssa yhteinen mielisairaala avattu tarkoitukseensa. Siinä on 4 avoinkoppia ja 2 yhteishuonetta.

Hollolan köyhäintalon päärakennusta on laajennettu lisärakennuksella 26 hoidokkaalle.

Toisessa piirissä:

Savonlinnassa, jossa Pääskynlahden köyhäintalon yhteyteen on rakennettu ajanmukainen mielisairasosasto;

Kuopiossa, jossa Harjulan köyhäintalolle on rakennettu (ei vielä aivan valmis) kaksikerroksinen sairas- ja tuberkuloosipaviljonki 40 hoidokasta varten, noin 150,000 markan kustannuksilla;

Lapinlahdella, jossa köyhäintalon vanha päärakennus on perustuksiaan myöten uudelleen järjestetty ja korjattu;

Liperissä, jossa köyhäintalolle on rakennettu uusi sairasosasto arkkitehti J. V. Strömberg'in piirustusten mukaan (ei aivan valmis vielä); ja

Tohmajärvellä, jossa köyhäntalolle on varattu valtiolainalla suurempi, ajanmukainen mielisairasosasto arkkitehti J. Stenbäck'in laatimain piirustusten mukaan.

Kolmannessa piirissä:

Rovaniemen köyhäntalon yhteyteen on rakennettu mielisairaala, jossa on 8 avoinkoppia, 4 suljettua koppia, 2 päivähuonetta, 2 hoitajanhuonetta ja kylpyhuone.

Kemijärven köyhäntalon yhteyteen on rakennettu mielisairaala, jossa on 6 avoinkoppia, 2 hoitajanhuonetta ja kylpyhuone.

Maalahden, Sulvan ja Petolahden kuntain yhteisen, Maalahdella olevan köyhäntalon yhteyteen on rakennettu mielisairaala, jossa on 6 avoinkoppia, 2 yhteishuonetta, 2 hoitajanhuonetta ja kylpyhuone.

Paavolan köyhäntalolla on vanhaa mielisairaala jatkettu 6 kopilla. Tämä lisärakennus on tehty vastoin vaivaishoidontarkastelun neuvoja ja on siitä tehty valitus kuvernöörille.

Mitä neuvojain avustukseen tulee näitä uutisrakennuksia suunniteltaessa ilmoittaa neuvoja Nilsson, että hänen neuvojaan ja ohjeitaan on noudatettu uusia köyhäntaloja suunniteltaessa. Porin maalaiskunta ja Teiskon kunta ovat kuitenkin itse tehneet muutoksia mallipiirustukseen n:o 7, jota pääasiassa ovat noudattaneet. Neuvoja Sarlin kirjoittaa, että hän on pyynnöstä ottanut osaa kaikkien edelläkerrottujen uusien laitosten sekä lisärakennusten suunnitteluun, laatien niistä lausunnoita kaupunkien ja kuntain hallinnoille. Pohjoispiirissä on myöskin kaikkia mainituista uutis- ja lisärakennuksista, paitsi Paavolan, suunniteltaessa neuvoteltu allekirjoittaneen kanssa.

Surkuteltavan onnettomuuden kautta on kysymyksessäolevana vuonna suljettu eräs köyhäntalo, joskin sen sijaan on laitettu toinen väliaikaisesti. *Ilomantsin* köyhäntalo paloi nimittäin helmikuun 9 päivänä perustuksiaan myöten poroksi. Tulipalossa sai valitettavasti liekeissä surmansa myöskin 6 hoidokasta, joita ei voitu pelastaa, kun he, jo kerran ulos päästyään, nähtävästi vähäisiä rihkamiaan pelastaakseen, olivat uudelleen tunkeutuneet palavaan päärakennukseen. Hoidokkaita varten on vuokrattu väliaikainen hoitola läheisestä talosta; uutta köyhäntaloa suunnitellaan parhaallaan.

Köyhäntaloista puhuessaan lausuu Lounaispiirin neuvoja toivomuksen, että olisi perustettava ankarampia työlaitoksia tai työsiirtoloita, jolloin myöskin hoidokasten luokittelu, joka olisi erittäin toivottavaa, kävisi mahdolliseksi. Hän mainitsee että Helsingin Kaupunkilähetysten kaupungin Ryttylässä ostamalle tilalle perustama työlaitos työhönhalukkaita kerjäläisiä ja tyhjätöimitajia varten avattiin viime syyskuun 1 päivänä. Tässä laitoksessa, joka aikoo

toimia samojen periaatteiden mukaan kuin pastori F. R. von Bodelschwingh'in Saksassa perustamat työlaitokset, oli vuoden lopulla 26 miestä, jotka tekivät pääasiallisesti maanviljelystöitä sekä korjailivat rakennuksia. Laitos voidaan laajentaa niin suureksi, että sinne voi ottaa 100 miestä. Helsingin kaupunki avustaa myöskin laitosta.

V. Mielisairasten hoito.

Vuoden 1913 vuosikertomuksessa mainitsee vaivahoidontarkastelija Helsingius että kokonaista 18 kuntaryhmää, käsittäen yhteensä noin 250 köyhäinhoitoyhdyskuntaa, oli yhtynyt ja ryhtynyt alustaviin toimenpiteisiin yhteisen n. k. piirimielisairaalan perustamiseksi kutakin ryhmää varten. Nämät alustavat työt on useimmassa tapauksessa tehty vaivahoidonneuvojain johdolla tai avustuksella, ollen nämät laitokset viimeainittujen mielestä varmin pelastuskeino siitä vähemmän tyydyttävästä asemasta, missä köyhäinhoitoa nauttivain heikkomielisten henkilöiden hoito nykyään on. Useat näistä ryhmistä ovatkin tiettävästi anoneet valtioavustusta yleisistä varoista, kuitenkin en voi sanoa kuinka moni, sillä vaivahoidontarkastelijan lausuntoa ei ole vaadittu.

Mielihyvällä on kuitenkin mainittava että, satojen kuntain toimettona odotellessa valtioavustusta, on ainakin yksi kuntaryhmä valtioavusta huolimatta ryhtynyt toteuttamaan aijettaan, ostanut sopivan tilan ja rakennuksia sekä parhaallaan sisustaa niihin ajanmukaisen mielisairaalan, maamme toisen piirimielisairaalan, sijaitseva Kellokosken kartanossa Tuusulan pitäjässä Uudenmaan lääniä. Laitoksesta saan esiintuoda seuraavaa:

Kun allekirjoittaneelta Malmberg'ilta vuonna 1912 oli kysytty neuvoja tässä asiassa, lähettivät useat Uudenmaan kunnat minun kehotuksestani vuonna 1912 edustajia Hyvinkäällä pidettyyn kokoukseen, jossa selitin piirimielisairaalakysymystä ja kehoitin ryhtymään toimenpiteisiin sellaisen aikaansaamiseksi Uudenmaan suomenkielisiä kuntia varten. Kokouksessa valittiin asiaa ajamaan toimikunta, joka antoi allekirjoittaneelle toimeksi lähettää Uudenmaan suomalaisiin kuntiin ja muutamiin Etelä-Hämeen kuntiin kokouksessa pitämäni esitelmän painettuna sekä samalla kutsun saapua yhteiseen, Hyvinkäällä helmikuun 24 päivänä 1913 pidettävään kuntakokoukseen. Siellä olivat seuraavat kunnat edustettuina:

Sammatti, Loppi, Nummi, Orimattila, Karjalohja, Hausjärvi, Mäntsälä, Tuusula, Lohja, Nurmijärvi, Pyhäjärvi, Vihti, Pusula ja Askola, ja kaikki nämät, paitsi Orimattilan kunta, päättivät rakentaa Uudellemaalle tai Etelä-Hämeeseen yhteisen piirimielisairaalan 60 sairassijalla, kuitenkin ehdolla että saataisiin tarpeellinen valtioavustus yrityksen toteuttamiseksi. Siellä päätettiin myöskin että kukin kunta saisi seuraavan määrän sairassijoja: Sammatti 1, Karjalohja 2, Hausjärvi 6, Mäntsälä 8, Tuusula 7, Lohja 5, Nurmijärvi 9, Pyhäjärvi 4, Vihti 4, Pusula 3, Askola 3, Nummi 4 ja Loppi 4 sijaa. Lopuksi ase-

tettiin siellä toimikunta viemään yritystä perille sillä seurauksella, että jo seuraavan toukokuun 20 päivänä kokoontui uusi yhteinen kuntakokous, joka päätti tarkoitusta varten ostaa 50,000 markan hinnasta erään Kellokosken kartanosta Tuusulän pitäjän Järvenpään kylästä erotetun palstan, nimeltä Linna. Palsta käsittää noin 10 hehtaaria maata, osaksi peltoja, osaksi puutarhamaata ja puistoja. Rakennuksia on tiilinen päärakennus sekä muita asuin- ja talousrakennuksia.

Myöhemmin on arkkitehti E. A. Kranck laatinut piirustukset päärakennuksen muuttamiseksi hoitolaksi, lisärakennuspiirustukset sekä kustannusarvion, joka nousee 183,000 markkaan. Vaikka aikaisemmin oli päätetty ettei rakentamiseen ryhdytä ennenkuin pyydetty valtioavustus on myönnetty, päätti kuitenkin kolmas yhteinen kuntakokous lokakuun 27 päivänä 1913 että rakentamiseen oli heti ryhdyttävä. Tarkoitusta varten on Keskinäinen henkivakuutusyhtiö Suomi myöntänyt riittävän suuren lainan, ja sitäpaitsi ovat kunnat velvolliset suorittamaan pienemmän määrän kukin. Sittemmin ovat rakennustyöt laitoksella, jonka säännöt parhaallaan ovat asianomaisessa paikassa vahvistettavina, edistyneet niin pitkälle että laitos valmistuu tulevan kesäkuun 1 päiväksi. Laitos sijaitsee noin 7 kilometriä Järvenpään asemalta, Mäntsälään johtavan maantien varrella. — Laitoksen toimikuntaan kuuluvat: Maanviljelijä Oskar Laine Mäntsälästä (puheenjohtaja), metsänhoitaja A. V. Westermarck Tuusulasta (varapuheenjohtaja), maanviljelijät S. J. G. Törnström Vihdistä, Juho Eskola Lopelta, A. Majamäki Hausjärveltä ja P. Sarasto Pusulasta, joka samalla on toimikunnan sihteeri.

Koska ei kuitenkaan ole luultavaa, että tällä tavalla syntyy useampia mielisairaaloita, olisi erittäin toivottavaa että valtio tarmokkaasti avustaisi näitä yrityksiä. Ensimmäisen piirin neuvoja mainitsee että piirimielisairaalain perustaminen riippuu siitä onko kunnilla toiveita saada valtioavustusta niitä varten tai ei. Mutta koska tämä kysymys vielä on ratkaisemattä, ovat muutamat kunnat, joilla aikaisemmin oli aikomus yhtyä näihin laitoksiin, olleet pakotettuja rakentamaan oman mielisairaalan. Täten on tapahtunut esimerkiksi Pöytyällä, Alastarossa, Tyrvällä, Kärkölässä ja Tammelassa. Näissä pienemmissä mielisairaaloissa eivät potilaat luonnollisestikaan voi saada niin hyvää hoitoa kuin suuremmissa laitoksissa. Toisen piirin neuvoja kirjoittaa että yleisenä epäkohdana köyhäntalojen mielisairasosastoilla vallitsee pätevän hoitajavoimien puute. Se lienee osaltaan ollut vaikuttavana syynä siihenkin ikävään onnettomuuteen, joka joulukuun 16 päivänä sattui Pielisjärven kunnan köyhäntalon mielisairasosastolla, kun eräs miespuolinen potilas ruhjoi erään naispotilaan hengettömäksi käsiinsä saamallaan seipäällä. Ainakin kuudessa kunnassa on hän kuitenkin saanut vaikutetuksi siihen suuntaan, että mielisairasosastoille nyttemmin on palkattu lisää hoitajavoimia ja osastot samalla perin pohjin siistitty, m. m. varaamalla yksinäishuoneisiin valoisimmat akkunat, laudoittamalla seinät ja maalaamalla ne vaalealla öljyvärillä ja parantamalla puutteellisia ilmanvaihtovälineitä.

Hän kirjoittaa edelleen:

»Kaikissa yhdyskunnissa, joissa vuoden kuluessa olen käynyt, olen mitä tarmokkaimmin koettanut kiinnittää köyhäinhoitohallitusten huomiota mielisairashoidon parantamiseen, m. m. siten, että köyhäintalojen mielisairasosastoilla saatettaisiin laajemmalti käytäntöön koppihoidon asemasta valvontahoito riittävine hoitajavoimineen ja että kunnat mielisairasten perhehoidon järjestämiseksi tarkoituksenmukaisemmaksi tekisivät kunnanlääkäriensä kanssa erikois-sopimuksia ainakin kahdesti vuodessa tapahtuvista, säännöllisesti uusittavista lääkärin käynneistä hoitoon sijoitettujen potilaiden luona.»

Omasta puolestani pyydän saada esiintuoda, että kunnallisen mielisairashoidon varmin parannuskeino on epäilemättä piirimielisairaalan perustaminen, joka taas riippuu valtioavun saannista. Köyhäintalojen mielisairaalaosastoissa, joita Pohjoispiirissä on kaikkien köyhäintalojen yhteydessä, ei ole riittävästi sijoja vaikeammin hoidettaville potilaille. Edistyneemmillä paikkakunnilla olen selittänyt n. k. järjestettyä perhehoitoa, mutta vielä ei semmoista ole syntynyt. Syyksi ilmoitetaan, etteivät mielisairaalan ympäristön asukkaat ota rauhallisempiakaan mielisairaita hoidettavakseen. — Ammattitaitoisista mielisairasten hoitajista on edelleenkin suuri puute, jonka tähden olisi toivottavaa että ryhdyttäisiin tarmokkaisiin toimenpiteisiin tämän epäkohdan poistamiseksi.

VI. Aistiviallisten henkilöiden hoito.

Aistiviallisten henkilöiden hoidosta mainitsee Lounaispiirin neuvoja että paikkojen puute laitoksissa kaatuvatautisia varten on tuntuva sekä että näiden hoito köyhäintaloissa muiden hoidokasten joukossa käy joko suuremmassa tai pienemmässä määrässä puutteelliseksi. Kaatuvatautisten sijoittaminen yhteen muiden hoidokasten kanssa, olkootpa nämät sitten terveitä tai raihnaisia, tuottaa sitäpaitsi suuria hankaluuksia, sillä muutenkin on vaikea hoidokkaita tarkoituksenmukaisesti luokitella. Vaivaishoidonneuvoja Nilsson lausuu sen tähden toivomuksen, että perustettaisiin useampia laitoksia kaatuvatautisia varten; etenkin olisi laitos mieshoidokkaita varten tarpeellinen, sillä ainoaan suurempaan laitokseen kaatuvatautisia varten, Waajasaloon lähellä Kuopion kaupunkia, otetaan ainoastaan naisia.

Kaakkoispiirin vaivaishoidonneuvoja mainitsee että hän on eri seuduilla kehottanut kuntia parantamaan varattomain aistiviallisten asemaa kustantamalla nämät heitä varten varattuihin laitoksiin. Useissa tapauksissa onkin hän tässä onnistunut, etenkin kun hän samalla on tehnyt selkoa »Työhön kokonaan kykenemättömien henkilöiden hoitorahastosta» ja avustanut asianomaisia hakemusten laadinnassa kannatusavuista sanotusta rahastosta. Parissa tapauksessa on hän niinkään saanut kunnan taivutetuksi myöntämään sokealle tarpeellisen apurahan pienemmän käsityöliikkeen alkuunpanoksi.

Pohjoispiirissä ovat kunnat yhä yleisemmin alkaneet lähettää aistiviallisia sopiviin laitoksiin, mutta sielläkin ovat laitokset — etenkin kaatuvatautisia varten — käyneet yhä riittämättömimmiksi.

Vuonna 1914 on vaivaihoidontarkastelijan lausuntoa aistiviallisten opetusta ja hoitoa varten tehdyistä anomuksista vaadittu 24 tapauksessa. Tämänkaltaisia asioita on vuoden kuluessa viety diaarioihin 34.

VII. Lastenhoito.

Vaivaihoidontarkastelijan vuosikertomuksessa on muutamana vuonna ollut luku nimeltä »Lastenhoito ja suojelukasvatus». Nyttemmin on hän vastaanottanut kirjelmän, joka suomennettuna on näin kuuluva:

•KEISARILLISEN SUOMEN SENAATIN
SIVIILITOIMITUSKUNTA.

Vaivaihoidontarkastelijalle.

Helsingissä,
toukokuun 12 p:nä 1914.

N:o 969.

Kirjelmällä viimekuluneen huhtikuun 23 päivältä on Herra Vaivaihoidontarkastelija Siviilitoimituskuntaan lähettänyt kertomuksen toiminnastaan vuonna 1913.

Tänään asiaa esiteltäessä on Keisarillinen Senaatti nähnyt hyväksi käskää Herra Vaivaihoidontarkastelijan vuosikertomuksessaan muuttamaan VIII luvun otsakkeen »Lastenhoito ja suojelukasvatus» »Lastenhoidoksi» sekä myöskin vastedes vuosikertomuksiensa loppuluvussa nimellä »Yleiskatsaus toivomuksiin» lyhyesti selostamaan sellaisia kertomuksessa esiintuotuja toivomuksia, jotka mahdollisesti antavat aihetta toimenpiteisiin Keisarillisen Senaatin tai Siviilitoimituskunnan puolelta, sekä myöskin määrätä, että Herra Vaivaihoidontarkastelijan vuosikertomukset vuosilta 1912 ja 1913 Senaatin toimesta saatetaan myöskin venäjän kielellä painatetuiksi; minkä Siviilitoimituskunta, Keisarillisen Senaatin päätöksen mukaan, Herra Vaivaihoidontarkastelijalle tiedoksi ja noudatettavaksi täten ilmoittaa.

A. Strandman.

Allan Dahlbeck.»

Lounaispiirin vaivashoidonneuvoja kirjoittaa vuosikertomuksessaan, että hän on niissä kokouksissa, joissa on käsitelty tärkeää lastenhoitokysymystä, antanut asianomaisille neuvoja ja ohjeita vaivashoidontarkastelija Helsingius'en julkaisemissa kirjoissa »Vaivashoidon käsikirja» ja »Yhteiskunnan lastenhoito» esiintuotujen periaatteiden johdolla. »Yhdistys nuorison hyväksi» oli pyytänyt häntä pitämään esitelmän Helsingin pitäjässä alaikäisten köyhäinhoidosta. Urjalassa on hän huomauttanut niistä suurista epäkohdista, jotka vallitsevat kunnan köyhäintalon yhteydessä olevassa lastenkodissa. Vuoden kuluessa on hän myöskin tavannut muutamia tapauksia, joissa yli 3 vuoden vanhoja lapsia, vastoin voimassaolevia määräyksiä, hoidetaan köyhäintaloissa. Saman epäkohdan ovat myöskin Kaakkois- ja Pohjoispiirin neuvot huomanneet muutamassa köyhäintalossa.

Kaakkoispiirin neuvoja ilmoittaa myöskin että muutamissa kunnissa on hänen kehotuksestaan asetettu köyhäinhuoltohallituksen keskuuteen lastenhoitovaliokunta, erikoishuolenaan köyhäinhuoltoilasten hoidon ja kasvatuksen valvonta sekä lastenhoitoa koskevien kysymysten perusteellinen valmistelu.

Kuopion kaupunki otti mainitun neuvon kehotuksesta uuteen köyhäinhuolto-ohjesääntöönsä määräyksen, jonka mukaan kaupungin köyhäinhoidon palvelukseen on palkattu varsinainen lastentarkastaja; siellä toimii myös edelleenkin kunnallinen kasvatustalokunta, joka perustettiin neuvon valtuusmiehille laatiman mietinnön johdosta.

Koskien lopuksi lasten hoidolleantoa Pohjoispiirissä, johon useina vuosina olen kiinnittänyt asianomaisten huomiota, voi mainita että se yleensä tapahtuu suuremmalla huolella kuin aikaisemmin, ainakin niissä kunnissa, jotka ovat omaksuneet kaitsijajärjestelmän. Suuri parannus olisi kuitenkin, jos uuden köyhäinhuoltoasetuksen kautta alaikäisyyden raja tulisi melkoisesti korotetuksi.

Epäkohtana erityisesti Oulun läänissä mainittakoon, että kyytipojat majataloissa, joka toimi tunnustettaneen depraveeraavaksi, aivan yleisesti ovat köyhäinhoidokkaita.

VIII. Huomattavampia edistyksiä ja epäkohtia, joista muistutuksia on tehty.

Vuonna 1914 samaten kuin vuonna 1913 ei voi mainita mitään erikoisemmin huomattavaa tai suurta edistystä köyhäinhoidon alalla. Köyhäinhuolto on kuitenkin sanottuna aikana säännöllisesti parantunut ja edistynyt. Ajatus, että köyhien täytyy saada ihmisarvon mukaista kohtelua, on tullut yhä yleisemmäksi.

Edistyksenä, josta aikaisemmin ei ole mainittu, esiintuo Lounaispiirin vaivashoidonneuvoja, että useat kunnat ovat laatineet ehdotuksen uudeksi ajanmukaiseksi köyhäinhuolto-ohjesäännöksi, kuten myöskin Kaakkoispiirin neuvoja mainitsee. Viimemainittu lausuu lisäksi että vapaan hyväntekeväisyy-

den työmailla on saavutettu monin paikoin kauniita tuloksia. Ensi kädessä tahtoo hän mainita hyväntekeväisyydenharrastajain Mikkelin kaupungissa ja maalaiskunnassa yhteisvoimin perustaman »Yleisen hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistyksen», jonka aikaansaamisessa hän on myötävaikuttanut ja jonka tarkoituksena on hyväntekeväisyyden järjestely säännöllisesti työskentelevän toimiston ja tehokkaan kerjuun vastustamisen kautta. — Kuopiossa on »Maitopisarayhdistyksen» ja erään jalomielisen lahjoittajan toimilla aikaansaatu melkoisen kookas lastenseimi. — Pyhtään kunnalle vihdoin on vapaaherratar Augusta Indrenius päättänyt lahjoittaa 20-sijaisen sairashuoneen, joka rakennetaan Kymijoen rannalle, noin kilometrin päähän vapaaherra Indrenius'en omistamasta Ahvenkosken kartanosta. Rakennustyöt ovat parhaallaan käynnissä.

Pohjoispiiristä on mainittava, että julkiset hoidolleantokokoukset ovat käyneet yhä harvinaisemmiksi ja että kaitisijajärjestelmä on lukuisissa kunnissa otettu käytäntöön. — Esimerkkinä maalaiskunnan kaukonäköisyydestä mainittakoon, että Kruunupyyn kunnan köyhäinhuoltohallitus on kustantanut potilaita tuberkuloosihuoltolaan.

Epäkohdista mainitsee ensimmäisen piirin vaivahoidon neuvoja, että 6 köyhäintalossa on ollut yli 3 vuoden ikäisiä lapsia, että 6 kunnassa ei ole noudatettu köyhäinhuolto-ohjesäännön määräyksiä, että 2 kuntaa ei ole lähettänyt vaivahoidontarkastelijalle säädetyssä järjestyksessä jäljennöstä asianomaisen kuvernöörin tarkastuspäiväkirjaan tekemistä muistutuksista, että 2 kuntaa on laiminlyönyt ryhtyä tarpeellisiin varovaisuustoimenpiteisiin tulenvaaran ehkäisemiseksi mielisäiraaalassa, että 8 köyhäintalossa on ollut epäkohtia hoidokkaiden luokituksessa sekä että avonainen köyhäinhuolto on antanut aihetta muistutuksiin 5 kunnassa. Kaikki nämät epäkohdat on neuvojan ilmoituksen mukaan kuitenkin poistettu hänen neuvonsa ja ohjeittensa johdolla. Seitsemässä tapauksessa on hän ollut pakotettu kääntymään vaivahoidontarkastelijan puoleen saadakseen ilmenneen epäkohdan poistetuksi.

Kaakkoispiirin neuvoja on taasen huomauttanut, että yhdestä kunnasta on puuttunut köyhäinhuolto-ohjesääntö, että rakennukset 2 köyhäintalossa ovat olleet hyvin puutteelliset sekä että Iisalmen ja Kuopion maalaiskuntain köyhäintaloilla jälleen vallitsi liika-asutusta.

Pohjoispiiristä voidaan mainita, että lapsia edelleenkin pidetään eräissä köyhäintaloissa ja että laitosten pito- ja liinavaatevarastot usein ovat riittämättömät, mutta on nämät epäkohdat tavallisesti poistettu neuvojan niistä muistutettua. Lopuksi on mainittava, että ruotujakojärjestelmä on vielä käytännössä yhdessä kunnassa, nimittäin Pyhäjoella.

IX. Keisarillisen Senaatin ja Kuvernöörien antamia tehtäviä.

Paitsi lausuntoja, jotka koskevat kuoletuslainojen saantia köyhäntalojen perustamiseksi sekä avustuksia »Työhön kokonaan kykenemättömien henkilöiden hoitorahastosta» on vaivahoidontarkastelija Helsingius

Keisarillisen Senaatin määräyksestä saanut seuraavat tehtävät:

1) Koska Valtiokonttorin hoidettavaksi jätetty »Ulrik Lindholm'in lahjoitusrahasto» vuonna 1912 oli noussut Ulrik Lindholm-vainajan testamentissa määrättyyn summaan ja koska tämän johdosta oli ryhdytty valmistaviin toimenpiteisiin testamentintekijän tarkoittaman ajanmukaisen kasvatustalouden aikaansaamiseksi köyhiä lapsia varten, on Keisarillinen Senaatti marraskuun 11 päivänä 1913 asettanut komitean, jonka tehtävänä on kokoontua Heinolan kaupungissa antaakseen alamaisten seikkaperäisen ehdotuksen tätä laitosta varten ja on vaivahoidontarkastelija Helsingius kutsuttu jäseneksi tähän komiteaan. Tämä komitea, jonka puheenjohtajana toimii Yleisten rakennusten ylihallituksen ylimääräinen arkkitehti E. A. Kranck, kokoontui parina päivänä viimekuluneella kesäkuulla äskennämainitulla paikkakunnalla. Komitean töitä ei kuitenkaan tällöin vielä saatu loppuun suoritetuiksi.

2) Koska Hänen Majesteettinsa Keisari alamaisessa esittelyssä, Keisarillisen Senaatin esitettyä Suomen Valtiopäivien erinäisiä työttömyydestä aiheutuvia toimenpiteitä koskevan anomuksen, on suvainnut Armossa oikeuttaa Keisarillisen Senaatin mahdollisuuden mukaan ryhtymään toimenpiteisiin sen hyväksi, että suunnitellun yhteistyön avulla asianomaisten viranomaisten kesken valtion yleiset työt siten jaetaan eri vuosien ja vuodenaikojen mukaan, että työnsaantimahdollisuuden tasoitusta maassamme edistettäisiin, on Kauppa- ja Teollisuustoimituskunta kirjelmällä marraskuun 25 päivältä 1913 käsenyt vaivahoidontarkastelija Helsingius'en yhdessä Rautatiehallituksen päätirehtöörin, Tie- ja vesirakennusten ylihallituksen ylitirehtöörin ja Yleisten rakennusten ylihallituksen ylitirehtöörin kanssa laatimaan yhteisen ehdotuksen toimenpiteiksi yllämainitussa tarkoituksessa ja lähettämään sen Kauppa- ja Teollisuustoimituskunnalle. — Erinäisten kokousten jälkeen annettiin kysymyksessäoleva ehdotus viimekuluneen kesäkuun alussa.

3) Siviilitoimituskunta käski vaivahoidontarkastelijan, tälle tammikuun 14 päivänä 1914 saapuneessa kirjelmässä, hankkimaan kaikilta kuvernööreiltä jäljenrökset poliisi-öytäkirjoista, jotka ovat syntyneet n. k. köyhäinhuutokauppoja ja muita epäkohtia vastaan tehtyjä valituksia tutkittaessa, sekä vaatimaan vaivahoidon neuvojain lausunnot tässä asiassa, sekä nämät ja mahdollisesti kysymykseentulevan oman lausuntonsa asiassa Siviilitoimituskuntaan lähettämään. Tämä tapahtui elokuun 19 päivänä 1914.

4) Siviilitoimituskunta on joulukuun 30 päivänä 1913 vaatinut vaivahoidontarkastelijan ja neuvojain lausunnon kuvernöörien aikaisemmin antamista lausunnoista, koskeva armollista köyhäinhoitoasetusta tarkastamaan asetetun komitean mietintöä. Nämät lausunnot annettiin elokuun 21 päivänä 1914.

5) Siviilitoimituskunta on kirjelmässä huhtikuun 28 päivältä 1914 vaatinut tarkastelijan lausunnon »Valkonauha»-yhdistyksen turvakotia koskevassa asiassa, joka lausunto annettiin kesäkuun 15 päivänä 1914.

Sitäpaitsi on vaivahoidontarkastelija Helsingius tai allekirjoittanut virkaatoimittava tarkastelija antanut Keisarilliseen Senaattiin seuraavat lausunnot:

alamaisesta valituksesta, joka on tehty Uudenmaan läänin kuvernöörin päätöstä vastaan, koskeva Helsingin ja Espoon kuntain välistä riita-asiaa kotipaikkaoikeudesta;

toimittaja Torsten Lindberg'in anomuksesta saada painatusavustusta sanomalehdille »Köyhien Ystävä» ja »De fattigas vän»;

»Köyhäinliiton» anomuksesta saada avustusta erään Ruotsissa ilmestyneen kirjan: »Hjälpare», kirjoittanut Agda Montelius, kääntämiseksi ja painattamiseksi;

Suomen »Valkonauha»-yhdistyksen anomuksesta saada uudistettua avustusta aikakauslehdille »Hvita bandet» ja »Valkonauha»; sekä

erään yksityisen henkilön anomuksesta saada vaimonsa sisarpuolen pois Helsingin kaupungin kasvatuslaitoksesta Finby'ssä.

Keisarillisen Senaatin sodan johdosta antamia määräyksiä ei tässä tarvinne kosketella.

Paitsi köyhäinhoito-ohjesääntöjä ja köyhäintalonjohtajantoimien täyttämistä koskevia lausuntoja, on vaivahoidontarkastelija tai allekirjoittanut virkaatoimittavana tarkastelijana vuoden kuluessa antanut kuvernööreille seuraavat lausunnot:

Uudenmaan läänin kuvernöörille:

erään äidin kuvernöörille tekemästä anomuksesta saada takaisin Bengtsår'in kasvatuslaitokseen otettu lapsensa, jonka jälkeen kuvernööri velvoitti Helsingin kasvatuslautakunnan, joka oli ottanut lapsen huostaansa, viipymättä jättämään sen äidilleen hoidettavaksi ja kasvatettavaksi; sekä

erään Ruotsin alamaisen kuvernöörille tekemästä valituksesta, että Helsingin köyhäinhoitohallitus oli riistänyt häneltä hänen viisi aviotonta lastaan, minkä johdosta kuvernööri antoi päätöksensä, jossa köyhäinhoitohallitus veloitettiin jättämään lapset isälle.

Turun ja Porin läänin kuvernöörille:

Ahlaisten kuntakokouksen päätöksestä, koskeva kunnan köyhäintaloa; piirikuntajaon käytäntöönottamisesta uudelleen Merikarvian kunnassa; sekä

Kemiön köyhäintalon johtajattaren tekemästä valituksesta.

Viipurin läänin kuvernöörille:

erään Muolan kunnan köyhäinhoidokkaan puutteellista hoitoa vastaan tekemästä valituksesta;

Valkealan kunnan anomuksesta, että kuvernööri velvoittaisi Kymin Osa-keyhtiön huolehtimaan eräästä varattomasta pariskunnasta; sekä

Kymin kunnan köyhäintalotoimikunnan anomuksesta, että eräs köyhäintalon hoidokas tuomittaisiin pakkotyöhön.

Mikkelin läänin kuvernöörille:

Hartolan kunnan köyhäinhoitohallituksen tekemästä valituksesta kunta-kokouksen päätöstä vastaan ettei kunnan köyhäintalon yhteyteen rakenneta erityistä lastonkotia;

»Mikkelin yleisen hyväntekeväisyysyhdistyksen» sääntöehdotuksesta; sekä eräiden köyhäinhoitopiirien kotipaikkaoikeutta koskevassa riita-asiassa Juvan kunnassa.

Oulun läänin kuvernöörille:

Pyhäjoen kunnassa käytännössä olevaa ruotujakojärjestelmää vastaan tehdystä valituksesta. —

Asiainhaaran niin vaatiessa on vaivaishoidontarkastelija Helsingius ja allekirjoittanut ennen lausunnon antamista kuullut asianomaisen vaivaishoidon-neuvojan mielipidettä asiassa.

X. Muuta kirjeenvaihtoa kuntain ja yksityisten henkilöiden kanssa. Vaivaishoidontarkastelun kirjeenvaihto.

Vaikkakin vaivaishoidonneuvojat jo ovat toimineet toistakymmentä vuotta, kääntyvät kunnallislautakunnat ja muutkin vielä toisinaan kyselyineen vaivaishoidontarkastelijan puoleen. Vuonna 1914 on diaarioihin merkitty tällaisia asioita 28 kappaletta. Kyselyt koskevat mitä erilaisimpia köyhäinhoidokysymyksiä, kuten kotipaikkaoikeutta, työ- ja muita köyhäinhoitoon kuuluvia laitoksia, rakennuspiirustuksia ja muuta sellaista.

Suuri osa sekä vaivaishoidontarkastelijalle että neuvojille lähetetyistä kyselyistä on sellaisia, että niihin olisi voinut saada vastauksen tarkastelija Helsingius'en julkaisemista »Vaivaishoidon käsikirjasta» ja »Yhteiskunnan lastenhoidosta». Ensinmainittu kirja on valitettavasti ollut loppuunmyytyinä jo useampia vuosia, sekä suomalainen että ruotsalainen painos, ja kuntain itselleen hankkimista kappaleista näyttää suuri osa joutuneen hukkaan. Tästä on joh-

tunut, että kyselyihin ei aina ole voinut vastata viittaamalla erinäisiin käsikirjan pykäliin. Tarkastelija Helsingius'en aikomus onkin sentähden ollut julkaista uusi painos tätä kirjaa, mutta painatuskustannusten korvaamista koskevaa kysymystä ei vielä ole päätetty ja sitäpaitsi ei hän viime vuosina lukuisain virkatehtäväinsä ja heikontuneen terveytensä vuoksi ole voinut ryhtyä tähän työhön.

Valaistakseni vaivaishoidontarkastelun kansliatöiden suuruutta, saan tässä esittää vuoden kuluessa saapuneiden ja lähetettyjen kirjeiden ja muiden postilähetysten lukumäärän:

	Saapuneita.	Lähetettyjä.
Vaivaishoidontarkastelija, kirjeitä	1,056	1,237
» kiertokirjeitä, postilähettyksiä ilman kirjettä, tauluja y. m.	274	1,493
Vaivaishoidonneuvoja Lounaispiirissä, kirjeitä	784	444
» Kaakkoispiirissä, »	312	1,091
» Pohjoispiirissä, »	274	507

Neuvojat ovat noudattaneet eri laskuperustusta lähettämänsä kirjeiden suhteen. Ensimmäinnet on esimerkiksi merkinnyt jokaisen toimitusselostuksen eri numeroksi, jotavastoin toiset ovat merkinneet useampia, samaan kirjeeseen kuuluvia selostuksia yhdeksi ainoaksi numeroksi.

XI Yleiskatsaus toivomuksiin.

Keisarillisen Senaatin Siviilitoimituskunnan määräyksen mukaan kirjelmässä n:o 969 toukokuun 12 päivältä 1914, josta on jäljennös tämän vuosikertomuksen VII luvussa, teen tässä lyhyesti selkoa sellaisista, esilläolevassa vuosikertomuksessa löytyvistä toivomuksista, jotka mahdollisesti voivat antaa aihetta toimenpiteisiin Keisarillisen Senaatin tai Siviilitoimituskunnan puolelta.

1) Lounaispiirin vaivaishoidonneuvoja on lausunut toivomuksen, että perustettaisiin ankarampia työlaitoksia tai työsiirtoloita, jolloin myöskin kävisi mahdolliseksi köyhäinhoidokkaat paremmin luokitella (Luku IV).

2) Luvussa V lausutaan toivomus, että valtio tarmokkaasti avustaisi n. k. piirimielisairaalan perustamista.

3) Samassa luvussa lausutaan myöskin toivomus, että olisi saatava yhä useampia ammattitaitoisia mielisairasten hoitajia; sekä

4) Lounaispiirin vaivaishoidonneuvoja lausuu toivomuksenaan että olisi perustettava useampia laitoksia kaatuvatautisia varten (Luku VI).

Helsingissä huhtikuulla 1915.

Frans Malmberg.

v. t.